

RTANJ - ZNACAJ PORODICE MINH

Gospodin Samuilo Minh je sa svojim sinovima 1870. stigao iz Moravske u Paracin. Bavio se proizvodnjom tekstila i bio je vlasnik Štofare u Paracinu, koja je osnovana iste godine. Fabrika je izuzetno dobro radila, a njeni proizvodi bili su cenjeni kako kod nas tako i u inostranstvu.

Samuilov najstariji sin Julius ubedio je oca da uložiti svoj kapital u otvaranje rudnika u Srbiji. Tako su prvo otvoreni rudnici kod Aleksinca i Cicevca, a Minhovi ubrzo postaju i vlasnici rudnika u podnožju Rtnja. Rudnik Rtanj otvoren je 1902. godine, rudari su obavljali svoj posao uz veliku muku, a uglj su prevozili do Paracina volovskim kolima, sve do 1912. godine, kada je izgrađena pruga Paracin-Zajecar.

Minhovi su bili vrlo vredni i odgovorni ljudi, napravili su žičaru, planinsku železničku prugu kojom su vagoneti prevozili uglj, kao i parnu elektricnu centralu. Njihova je bila i separacija uglja. Takode su raspolagali razlicitim radionicama kao naprimer stolarskom gde se proizvodio nameštaj za radnike rudnika. Sve u svemu, bili su uzorni poslodavci i vodili su racuna o svojim radnicima i citavom naselju Rtanj. Zaslužni su i za otvaranje prve privatne škole za decu radnika i službenika. Među radnicima je bilo Slovenaca, Hrvata, Nemaca, Madara, Rusa, a osim za to vreme konfornih stanova u naselju je postojala ambulanta, bolnica, bioskop, pekara, kafana..

Medutim, 1915. godine, Nemci zauzimaju rudnik, a Minhovi bivaju primorani da napuste Srbiju. Rudnik je bio u rukama Nemaca tri godine, a kada su se povlacili odavde, uništili su mašine, ugljenokop zapalili i poplavili ostavivši za sobom pravu pustoš. Posle oslobođenja Srbije, 1918. godine,

Minhovi se bracaju na Rtanj gde je sve što su stvarali godinama bilo uništeno. Uz ogroman rad i trud, rudnik je ubrzo povratio stari sjaj, kameni ugalj je bio odličnog kvaliteta, a sprovode na su i nova istraživanja ležišta uglja. Strucni kadar je dovođen sa svih strana. Rtanj tako ponovo postaje dom mnogih Nemaca, Madara, Ceha, Austrijanaca, Slovenaca, koji su radili ovde kao inženjeri, geometri, rudari... U toku 1923. godine u rudniku je radilo oko 550 radnika i 15 činovnika i nadzornika.

Kada se razboleo, Samuilo Minh odlazi na lečenje u Bec, gde 1919. godine umire u jednom sanatorijumu. Julius, kao najstariji Samuilov sin, preuzima upravljanje rudnikom, a pomažu mu u tome braca Adolf i Aleksandar. Julius Minh bio je oženjen Gretom, Austrijankom jevrejskog porekla koju je upoznao u Sloveniji gde je bio na lečenju, a ona tamo radila kao bolnicarka. Nisu imali svoje zajedničke dece dece, pa je Greta velika pažnju poklanjala deci rudara.

U dane većih praznika i slavlja delila im je pakete sa odecom i hranom. Porodica Minh je pomogla izgradnju škola u selu Mirovu i Rujištu, odakle je bilo i najviše radnika u rudniku. Minhovi su stipendirali dobre učenike i pomagali i okolnim školama. Zvonik u školskom dvorištu u Ilinu i danas postoji i ostaje svedok dobrote i darežljivosti te porodice.

U samom rudnickom naselju podigli su park, površine 40-ak hektara se oko 150 vrsta drveća, rastinja i drugog cveća. U parku je izgrađen i rozarijum. Greta je volela da putuje i uvek bi sa putovanja donosila i po neku novu biljku. Cesto je sedela na klupi ispred Rozarijuma i gledala vagone kako prevoze ugalj. Duž koloseka gde su prolazili vagone ti, bilo je posadeno preko 3000 sadnica ruža, tako da se ugalj nije video od ruža. Poznate su

price rudnickog vrtlara pokojnog Bogoljuba Vidojevica, koji je sve do zatvaranja rudnika, pa i kasnije iako penzioner, vodio brigu o preostalim biljkama i stazama

u parku. 1935. godine izgradili su i Sokolski dom čija zgrada i danas postoji. Naselje Rtnj nastavilo je da živi na jedan vrlo organizovan način i krajem 1929. godine imalo je oko 2000 stanovnika.

Međutim ubrzo stižu godine krize i 1931. godine Julius Minh u svom stanu u Beogradu izvršava samoubištvo zbog nemogućnosti ispunjenja obecanja datog radnicima mada pod nikada razjašnjenim okolnostima.

Rudnik su preuzeli njegova supruga Greta i njegova dva brata Aleksandar i Adolf. Supruga Greta je u znak sećanja na Juliusa podigla spomen kapelu na vrhu Rtnja. Na njenoj gradnji uglavnom su radili i rudari kojima je ona sve isplatila kao da su radili u rudniku. Za njenu izgradnju utrošeno je oko 1000 časova rada, a 19.5.1934. godine kapela je osvećena. Odolevala je vremenu sve do 1990. kada su je moderni vandali srušili u potrazi za blagom koje se navodno krilo u njenim zidovima.

Za vreme drugog svetskog rata rudnik je ponovo bio pod Nemcima. Gospoda Greta je morala 1941. godine da se skloni od Nemaca i napusti svoju vilu i rudnik. O njoj se brinula porodica Radenković iz Ilina, malog sela u podnožju Rtnja. Rudnik je odmah preuzeo inženjer Julius Holik, čovek koji je u vreme Juliusa Minha bio direktor rudnika. Kasnije se otkrilo, da je Holik bio agent Gestapoa, a uz to Holik je bio ubeden da će rudnik postati njegov, ali su mu razvoj situacije i poraz Nemaca pokvarili plan.

Tako su Minhovi, nakon 40 godina, zauvek otišli sa Rtnja, ostavivši svo svoje bogatstvo. Greta je um

umrla 1947. godine u Ilinu. Porodica Radenkovic tvrdi, da je preminula u njihovoj kući, a postoji i duga verzija po kojoj je Greta umrla u Boljevcu u bolnici 1952. godine i da je u tom mestu bila sahranjena, a da je kasnije Aleksandar preneo njene ostatke u Beograd. Danas Greta počiva pored svog supruga Juliusa. Adolf Minh, jedan od braca, izvršio je samoubistvo 1941. u Beogradu kako ne bi pao u ruke agentima Gestapo dok je Aleksandar Minh preživio rat vešto prikrivajući svoje jevrejsko poreklo. Živeo je u Beogradu sve do 1977. godine gde je i sahranjen.

Potomci porodice Minh danas žive u Meksiku, Engleskoj, Austriji i Izraelu.

Uz posebnu zahvalnost Vesni Nikolic i Radi Živković na prikupljenim istorijskim podacima koji nam zaokružuju sliku o vremenu kada je život u podnožju Rtnja imao svoj pun smisao. Najviše zahvaljujući plemenitim ljudima, porodici Minh, čija su srca bila velika, a o kojima se ne zna dovoljno. Prilika je da se to ispravi koju svakako ne bi trebalo propustiti u vremenu koje je pred nama.